Πολιτική γεωγραφία τῆς βορείου Θράκης

Βόρειον Θράκην λέγοντες ἐννοοῦμεν τὴν εἰς τὸ βαθύτερον τῆς Βουλγαρίας νῦν περιλαμβανομένην, ἥτις ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καλεῖται νότιος Βουλγαρία (Juzna Bulgaria). Αὕτη περιλαμβάνει τὴν μεταξὺ τοῦ Αἵμου, Ροδόπης (συμπεριλαμβανομένης) καὶ τοῦ εὐξείνου πόντου χώραν, ἡ ἔστασαν τὴν διὰ τῆς Βερολίνου συνθήκης τοῦ 1878 συμπχθεῖσαν αὐτόνομον ἐπαρχίαν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν καὶ τὰς προσαρτηθείσας εἰς τὴν Βουλγαρίαν ὁριστικῶς μετὰ τῶν διεθνῶν πολέμων ἐπὶ τῆς μόνης καὶ ἀνατολικῆς Ροδόπης περιοχάς τοῦ Μουστανζῆ καὶ Πασμανζῆ καὶ τριμερῆ ἢ πρὸς τὴν εὐξεινον τοῦ μικροῦ Αἵμου. Αὕτη διαιρεῖται νῦν πολιτικῶς εἰς ἑξ νομοὺς ἤτοι τὸν

α') τῆς Πλόβδης (Φιλιππουπόλεως) μετ' ἑπτὰ ἐπαρχιῶν (Καρλόβου, Τατάρ-Παζαρτζικίου, Παζαρδζίκ, Πεστέρας (Περιστερᾶς), Φιλιππουπόλεως, ~~μετὰ τῶν~~ περιχώρων καὶ Ελιμπαχίου).

β') τῆς Ἐλάρας-Ζαγόρας (Παλαιᾶς Ζαγορᾶς) μετὰ τεσσάρων ἐπαρχιῶν (Ἐλάρας-Ζαγόρας, Νέας-Ζαγόρας, Τσιρωάν καὶ Καζανλικίου),

γ') τοῦ Βουργᾶς (Πύργου) μετὰ ὀκτὼ ἐπαρχιῶν (Ἀστοῦ, Ἀγχιάλου, Πύργου, τῶν περιχώρων, Βασιλικοῦ, Καρνοβάτ, Κόλη, Ἐλχόβου, μικροῦ Τυρνάβου, Ἐμίνεν (Ἐξόρμου), Ὑαμπόλεως καὶ Καρὰ βουνάρ).

δ') τοῦ Χασκόβου μετὰ πέντε ἐπαρχιῶν (Χασκόβου, τῶν περιχώρων, Χαρμανλῆ, Σβήλεγραδ ~~(Τρίο~~ καὶ Βορισοφγράδ).

ε') τοῦ Μουστανζῆ μετὰ πέντε ἐπαρχιῶν (Ἐγρί-δερέ, Κοσσοῦ-κεβαῖ, Κυρτζαλῆ, Μουστανζῆ, καὶ Ὀρλά-κοϊ). καὶ

ς') τοῦ Πασμανζῆ μετὰ δύο ἐπαρχιῶν (Δαρύ-δερέ, Δυνόβεν καὶ Πασμανζῆ).

Κατὰ τὴν τελευταίαν γενομένην τῷ 1926 ἀπογραφὴν κάτοικοι κατὰ νομοὺς ἠριθμήθησαν:

α') τοῦ τῆς Πλόβδης 562000 ἐπὶ 9906 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων (57 κατὰ χιλιόμετρον)

β') τοῦ τῆς Ἐλάρας Ζαγόρας 326000 ἐπὶ 6636 τετρ. χιλ. (61 κατὰ χιλ.)

γ') τοῦ τοῦ Βουργᾶς 484000 ἐπὶ 13618 τετρ. χιλ. (35 κατὰ χιλ.)

δ') τοῦ τοῦ Χασκόβου 245000 ἐπὶ 4965 τετρ. χιλ. (49 κατὰ χιλ.)

ε') τοῦ τοῦ Μουστανζῆ 184000 ἐπὶ 3946 τετρ. χιλ. (46 κατὰ χιλ.) ἡ

ς') τοῦ τοῦ Πασμανζῆ 69000 ἐπὶ 2763 τετρ. χιλ. (25 κατὰ χιλ.) ἤτοι

ἐν ὅλῳ κάτοικοι 1,870,000 ἐπὶ ἐπιφάνειας 41834 τ. χιλ. ~~κατὰ χιλ. ὁ 45,5 κατοίκους~~

καὶ κατὰ μέσον ὅρον 45,5 κάτοικοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Ἡ Βουλγαρικὴ Θράκη περιλαμβάνουσα τὸ ἄνω ἡμισυπέδιον τοῦ Ἕβρου, μετὰ τοῦ τοῦ Τόνζου καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τοῦ Ἀνθαίμου ὡραίαν τοῦ Καζανλικίου (τῆς Θούλης) πεδιάδα, πρὸς δὲ τὰς ἐπὶ τοῦ Μέσου τῆς Ἐλάτων ὄρους (Ἀνθαίμου) καὶ τὰς ἐπὶ τῆς ὀροσειρᾶς τῆς Ροδόπης κοιλάδας εἶναι τὸ εὐφορώτατον τοῦ βασιλείου τῆς Βουλγαρίας ἡμίσυ.

Επανίως απαλή χώρα ολόγυμνον λοιπόν αγονοίας υπό της φύσεως. Ιδίως η ωραία του Έβρου πεδιάς έναντι του ωραίου κήπου, της υπό του Έβρου και των ποταμών αρδευομένης υπό τρεχούσης και του παχέος εδάφους της είναι η ευφορωτάτη των της Βασιλευούσης Χερσονήσου. Τα γεωργικά αυτής προϊόντα είναι ανυπόλογα: Σιτηρά άφθονα, εν οις ήρχει ο αναίμακτος σιτηρός ούτος ζαχαρούς, παραγόμενος εν τη πεδιάδι της Ελάρα-Ζαγόρας, όθεν και το όνομά του, και η όρυζα παραγομένη εν τη πεδιάδι της Φιλιππουπόλεως παραλλήλως τούτων αμπέλι η αμπελοφυλία, η λαχανοκομία και η ροδοφυλία (εν τοις πεδίοις του Καρλόβου και Καζανλικίου) ~~και τα ανωφερή δένδρα~~ εξ ών τα αναίμακτα ροδόμηλα, ιδιαίως ευδοκιμεί ο βάμβαξ, το σίσαμον, το άνισον (εν τη πεδιάδι του Χασκόιου) και ουτιδόν ανωφερή δένδρα (μουρεαί, μαστιχαίαι, αμυγδαλαί, μηλέαι, κερασέαι, δαμασκηνέαι, αλωπέαι κλπ.). Αλλά το συνοικειότατον προϊόν είναι ο καπνός, ίδιος προ παντός ευδοκιμεί εν τη αναλογίαι Ροδόπης. Η μέση και δυτική Ροδόπη καλύπτεται υπό των μεγίστων και καλλίστων δασών όλης της Βουλγαρίας. Η υλοτομία ασκείται επί του Μέσου όρους, της Ροδόπης και περί τον Πύργον έναντι των ατελειών και καλών χειμώνων του. Αι μεταλλευταί πηγαί είναι άφθονοι και πολλαχού υπάρχουσιν παραλιμνά λουτρά εκμεταλλευόμενα υπό των ιδιωτών· ιδιαίως μέγας φαίνεται ότι είναι ο μεταλλικός πλούτος της χώρας· εν τη περίοδο εκμεταλλεύεται εν μόνον ανθρακωρυχείον εν τη κωμη Χασκόιου, το του Ραιμόβικη, όπερ είναι μεγαλύτερον του εν Πέρνικι της άνω Βουλγαρίας. Η βιομηχανία ιδιαίως ήρξατο κατά προσόψιν εύχαρίν χρησιμοποιουμένων των αφθόνων υδάτων του πολεμικού προς παραγωγήν ηλεκτρικού ρεύματος, ου γίνεται χρήσις και προς φωτισμόν των οδών και κατοικιών και προς κίνησιν των εργοστασίων μηχανικών. Η συγκοινωνία εξυπηρετείται διά πολυαριθμου δικτύου αμαξιτών οδών πλήν το πλείστον μέρος δικτυουμένων και δια σιδηροδρομικών γραμμών, αίτινες διαχίζουσι την χώραν καθ' όλας τας διευθύνσεις ενούσαι αυτήν μετά της Ευρώπης, της ανατολής του Αίμου, του Βουλγαρίας Εύξείνου πόντου και του Αιγαίου (γραμμή Ευρώπης - Σοφίας - Φιλιππουπόλεως - Αδριανουπόλεως - Αλεξανδρουπόλεως, Σοφίας - Φιλιππών - Κωνσταντινουπόλεως, Φιλιππουπόλεως - Ελάρα-Ζαγόρας - Πύργου, Ελάρας-Ζαγόρας - Τυρνάβου - Ορεχοβίτσας - Βάρνης ή Ρουστσούκ, Ελάρα-Ζαγόρας - Καζανλικίου, Καζανλικίου - Σμύρνης - Πύργου, Τυρνόβου - Σμύρνης - Νόβα-Ζαγόρας - Πύργου, Χασκόιου - Κυρτζαλή, Φιλιππουπόλεως - Ελεμαχόου, Καζαρτζικίου - Τσεπένων, και άλλαι υπό κατασκευήν).

Πόλεις

1) Η υπό τον Αίμον περιοχή

Αι νότιοι υπωρείαι του Αίμου είναι λίαν ανώμαλοι, όθεν και ανατοίκητοι πλην ολίγων μόνον εν τοις εσωτερικοίς αυτού βαθέσι κοιλάδας και εν τη αναλογίαι αυτού κορυφή, όπου διαμαρτύρεται· κυριαρχεί εκεί του Άντιαίμου (Μέσου και

Ἐλάχιστον ὅρος) ἔνεκα τῆς ὑψίστης καὶ χαμηλοτάτης ἀπολήξεως ἔχουσαι πάγους καὶ μικρὰ συνοικισμοὺς γεωργικούς. Σλαβάλα εἶναι καλλιεργήσιμα αἱ ὑπὸ τὸν Ἄθω κοιλάδες, ἐν αἷς κάθηται ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν (σιτηρά, καπνός, ἀμπελουργία, ροδῶνες, ὀπωροφόρα δένδρα). Χρησιμοποιοῦνται αἱ δυνάμεις τῶν ~~ρεμμάτων~~ ὑποζυγίων καὶ τὰ ἔργα τῶν ὑποβάλλει εἰς τὰς τέχνας (ἀμαξᾶς, χαϊμάνια, σαγιάσια κτλ.). Αἱ τέχναι ὅμως αὗται, αὗαι εἰσὶ τοπικαὶ ἀνάγκαι ἔπαιξον, σήμερον κατέστησαν καὶ ὑπὸ αὐτὰς καὶ αἱ πόλεις.

Κάτω ὑπὸ τὸν ἀναλογικὸν Ἄθω ἐν κοιλάδι, δι' ἧς διέρχεται ὁ ποταμὸς Καρβοίας. Ἡ πόλις, αὕτη, ἔλκει εἰς τοπικοπολιτείας ἄνθη καὶ ἔλο ἀγωνία ἔνεκα τῆς κληρονομίας της καὶ ἐπιμονῆς καὶ ἐμάντησεν ἀνόδους ἐφαρμόζας ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς ἀναγνώσεως, σήμερον σύμφωνα πληθυσμὸς (κάτ. 3057). Δύο ἐφοπλιστικὰ κλιμάνια. Μία πρακτικὴ καθηγουμενίας καὶ ἐκκλησιαστικὴ σχολή.

Σλίβεν (Σιλιβρία), μεγάλη βιομηχανικὴ πόλις ~~εἰς~~ τὸ ὑπόστρωμα τοῦ Ἄθω (29000 κάτ.). Κρατεῖται ~~τοῦ ἀγροῦ Σλίβρα Ζαγόρας κατ'~~ (ἀπὸ τὸ νότιο) τῶν ἐκκλησιῶν. Μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἶχε συμπαγῆ Ἑλληνικὸν πληθυσμόν διατηροῦντα Ἑλληνικὴ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίας, ἐπίσης αὐτῆς μέχρι σήμερον ὀνομάζεται Κριζοχώρι(ον). Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς πόλεως ἤρξατο φθινόμενος ~~κατὰ~~ ἀπὸ τῆς ἐπ. ἐπαναστάσεως καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, διότι ~~πολλοὶ~~ τῶν κατοίκων ἦσαν μεμονωμένοι ἐξ τῶν φιλικῶν ἑλληνικῶν. Πολλοὶ δὲ εἶτα κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν Ρώσσων κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1831 εἰς φόβον ἀκολούθησαν τὰ Ρωσικὰ στρατεύματα (ἀντιπάλων τῶν μάχων τῶν Τούρκων) εἰς τὴν Βεσσαραβίαν. Ἔχει δύο γυμνάσια (ἀρρένων καὶ θηλέων), ἀλλὰ σχολεῖα ὑφαντουργίας καὶ βαφικῆς καὶ πρακτικὴν καθηγουμενίας. Μετὰ τὸ ἐν τῇ ἄνω Βουλγαρίᾳ Γάβροβον ἡ Σλίβνος εἶναι ἡ συνοικιακὴ βιομηχανικὴ ὡς πρὸς τὴν ὑφαντουργίαν πόλις. Ἔχει 7 ὑφαντουργεῖα, 7 πλεκτήρια ~~ἐμπορεύματα~~, ὑφαντήρια ἐρμοκάλια ξυλοχάλκινα κατεργασίας, σιδηρουργεῖα κτλ. Περὶ τὴν πόλιν καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος καὶ ὁ καπνός. Διὰ μικρᾶς γραμμῆς σιδηροδρομικῆς μέχρι τῆς Ζίμνιτσα ἑνοῦται μετὰ τῆς γραμμῆς Πόρνου – Φιλιππόλεως. Ἔχει τὴν πόλιν μεταλλικὰ λουτρά, κεντρικῶς διωργανωμένα.

Καζανλίκ (ἡ ἀρχαία τῶν Γετικῶν θούλη), ἐν τῇ ὡραίᾳ τῶν ρόδων πεδιάδι, παρὰ τὴν ποταμὸν Τουντζᾶ (Τόντος – Ἄρισβος). Περιβάλλεται ὑπὸ ροδώνων, ἀμπελώνων, ὀπωροφόρων κήπων καὶ καπνοχωραφίων. Πλουσιώτατος διὰ τὸ ροδέλαιόν του. Ἔχει ἐργοστάσια ἐρίου, ὑφαντουργεῖα, ροδελαιουργεῖα, μακαρονίων, καπνοῦ ἐξαγωγῶν, κιλιμιῶν, μαρμάρων καπνοῦ κτλ. ~~Ἐπιδεικνύεται~~ μεγάλων, πρακτικῶν λυκείων σχολεῖων, ἀναγνωστηρίων, μουσείων. (11715 κάτ.). Ἐν τῇ κοιλάδι τῶν ρόδων κώμη συνοικία εἶναι ἡ Ἔνινα ἔχουσα διώροφα ροδελαία καὶ ἐμπαλάζουσαν ἠλεκτρισμοῦ, μεταβαίνομεν καὶ εἰς Καζανλίκιον. Παρὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Ἄθω ~~ἡ~~ Ἔπινα ἡ ὁμόνυμο (ἀνατολικῶς),

κώμη ἔχοντα αὐτοδιοικήσιν ἐνεργείαν καὶ κοδιγοποιΐαν. Ἀνωθι αὐτῆς τὸ μέγα Ρωσικὸν μοναστήριον, ἱδρυθὲν πρὸς ἀπάμυνιν τῶν τουρκικῶν ἀξιώσεων τῶν Ρώσσων κατὰ τοῦ Σουλτὶμ-κασά, περιοδεύοντος νὰ ἐπιβιβάσῃ τὸ στρατὸν πρὸς λύσιν τῆς πολιορκίας τῆς Πλεύνης (1877).

Καλοσέρ (Καλοσέριον) παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Αἵμου καὶ τῆς κοιλάδος Τούζζα. Ἐπὶ νομοκρατείας ἔκμαξε διὰ τὴν ἐριουργίαν του. Ἔχει ἐμπορικὴν ἐνεργείαν καὶ κοδιγαΐων (372 κατ.)

Καρλόβον, πρωτεύουσα ἐπαρχίας ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ἐλρέμας (πολεμοῦ) ἐπὶ τοῦ Αἵμου παρὰ κοιλαδοειδῆ. (7139 κατ.) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ἀμπελουργίαν, κοδιγαποιΐαν, ἐριουργίαν. Ἔχει ἐμπόριον μαλλίνων, βαμβακίνων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἠλιαστικῶν ἐμπορεύματα καὶ ~~κόρες~~ οἰκιακὰ δυνατὰ κοδιγαΐων. Παρὰ τὴν πόλιν ὀμνύουν τὸν πολεμοῦ Ἐλρέμας εἶναι τὸ δεύτερον Καρλόβονα λουτρά καὶ πρὸς νότον τοῦ Μέσου Ὄρους 40 χιλιόμετρα βορείως τῆς Φιλιππουπόλεως τὸ περίφημον τοῦ Χισάρ λουτρά, τὸ μοῦλλον συχναζόμενον ἐν Βουλγαρίᾳ, ἔχοντα θερμὰ Ρωμαϊκὰ ἐμπόρια. (ἔχω ἑτοίμην μελέτην περὶ αὐτῶν ἐξαιρετικῆς ἐκδόσεως ἄξιαν ἔκδοσιν κ.λ.π. ἐπιγραφῆς)

Σόποτ (ὀρθ. τὸ ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ Σόπολον) ἐπὶ τῶν ὀμβρίων τοῦ Αἵμου, πολεῖς τοῦ μεγίστου ἐθνικοῦ τῶν Βουλγάρων κοιμητηρίου Ἡβὲν Βάλκαν. (2638 κατ.). Παραγωγὴ σιτηρεσίου σταφυλιοῦ, γαϊδουρίων, ὑφασμάτων, κεραμίων, λαδίνων κτλ.

Κλεισούρα (Κλεισοῦρα), πόλιχνη περὶ τὰς πύλας τοῦ πολεμοῦ Ἐλρέμας. Κοδιγαΐων σιταρόκονα, κεράμια κτλ. (1526 κατ.)

Πιρδόπ (Περιθεώριον), πόλιχνη ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ζλαλίτσας ~~χρυσοῦ~~ ἐπὶ τοῦ Αἵμου. Χειροποιήματα, γεωργία, κτηνοτροφία. (3261 κατ.)

Ζλαλίτσα (Χρυσοῦ) πόλιχνη πλησίον τῆς Πιρδόπ: Ἡ αὐτὴ παραγωγή. Ἐπὶ κοινοκρατείας συνελέγετο χρήματα χρυσοῦ ἐν τῇ παραρρείοντι ῥεύματι. Τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Αἵμου μνημονεύεται ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων καὶ Ἑλληνικῶν τῶν μεσαιώνων. (2371 κατ.)

Καστρόβιτσα (τουρκ. Ἀβράδασα), ἐπὶ ὑψηλῆς κορυφῆς, ὑπερκειμένης ἐπὶ τοῦ πολεμοῦ Τοπόλνιτσα (Λεύκων) ἐπὶ τῶν βορείων πλευρῶν τοῦ Μέσου Ὄρους. Ἐπὶ κοινοκρατείας πλουσία τῶν ἀμπελοκτήνων πόλις. Ἐκεῖθεν ὁρμῶνται μελενόδενδρα εἰς Φιλιππούπολιν οἱ Βούλγαροι καὶ παραδίδεται αὐτά. Ἐπίκαιρον ἡ πόλις ἐν παραμονῇ. Τυροκομεῖα, χειροποίητα καὶ μηχανοποίητα. (2165 κατ.) (ἔχω ἑτοίμην μελέτην περὶ τῶν τῆς πόλεως μνημείων κ.λ.π.)

Παναγιούριστα (Παναγυρίστη), παρὰ τὴν πολεμοῦ Λούτα-Πάνα (Λουτίας) ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπωρειῶν τοῦ Μέσου Ὄρους, πρωτεύουσα ἐπαρχίας Ἀλευρόμυλοι, ἐργοστάσια λουτρικῶν ἐλαίων καὶ ρινομάλλων, ἐμπόρια καὶ λάτομα τῶν περιφήμων πετρωμάτων λαωνίων. Διδασκαλεῖον μικτὸν καὶ πρακτικὸν σχολεῖον γεωργικοῦ. (9549 κατ.)

Ἀχλιμάν, ἐπὶ τῆς εἰς Σόφιαν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἀλευρόμυλοι καὶ Κεφαρμονοκαπνεία ~~πρώτον~~ τὸ Βέλγον (5414 κατ.) καὶ ὁ Βοναρὸς ἐπίμαυρον τῶν σλαβῶν τοῦ Succi.

2) Ἡ τῆς Ροδόπης περιοχή

Αὕτη εἶναι ἀραιότερον κατῳκημένη ἢ ἡ ὑπὸ τὸν Αἷμον, διότι ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας οἱ μὲν Μωαμεθανοὶ ἐν ἔπαυσαν μεταναστεύοντες εἰς τὴν Τουρκίαν, οἱ δὲ Βούλγαροι ἀδιαλείπτως κατέρχονται εἰς τὴν πεδιάδα καὶ τὰς πόλεις. Ἡ κτηνοτροφία πρότερον μᾶλλον ἠκμαζε; ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας οἱ κτηνοτρόφοι ἐδίωξαν τὰς κοιμένας των εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους τῶν τοῦ ὄρους λειμῶνας καὶ ἐκεῖ ἐνίοτε μανδρῶν κατασκευάζουν ἐπόρον καὶ κατοικίαν, τὸ δὲ χειμῶνος εἰς τὰς παρὰ τὸν Αἰγαῖον πεδιάδας πρὸς διαχείμασιν. Νῦν μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς νοτίου Θράκης εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦτο δὲν γίνεται καὶ ἡ κτηνοτροφία παρακμάζει. Τῶν δασῶν γίνεται ἐκμετάλλευσις, ἐνιαχοῦ μάλιστα κατεστρωμένων. Χρῆσις τῶν ρευμάτων τῶν κατερχομένων πολλῶν γίνεται εἰς κίνησιν μύλων καὶ κατασκευὴ τῆς ἠλεκτροδοτουμένης ἐξοχείας εἰς τὴν πεδιάδα. Αἱ γυναῖκες κατασκευάζουν χειροποίητα μάλλινα ὑφάσματα. Ἡ γεωργία εἶναι ἀδύνατος περιορισμένη κυρίως εἰς τὰς μικρὰς κοιλάδας καὶ ὀλίγας πεδιάδας· σπείρεται σίτος (μὲ ὕψος μέχρι 1300 μ.) γεώμηλα, φακοῦ καὶ πολύς καπνός. Ἡ ἀναλογία Ρόδων εἶναι χαμηλή, ὅθεν καὶ μᾶλλον ὀλίγος κατῳκημένη ὑπὸ Βουλγάρων δηλ. Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν (τῶν βουλγαροφώνων Πομακίων) καὶ κατὰ τὸ ἄκρον ἀναλογικῶν ὑπὸ Τούρκων. Ἡ ὀλιγάνθρωπος αὐτὴ τοῦ πληθυσμοῦ ἀρκεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν· ἄπας ὁ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται περὶ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι ὁ παραγόμενος καπνὸς εἶναι ὁ κάλλιστος τῆς Βουλγαρίας. Ἐπὶ τῆς Ροδόπης δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις. Εἰς τὰς κορυφὰς τῆς ὑπάρχουν λιβάδια, μεταβαίνουσι ὅλοι οἱ κάτοικοι εἰς τὰς θερινοτέρας ἐκείνας θέσεις ἐξ τοῦ ὄρους καὶ πυκνοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ κυριώτεροι συνοικισμοί εἶναι:

Κόσινιτς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Βεμμεκέν (βορειοδυτικῆς Ροδόπης) πλησίον ὡραίου καταρράκτου. Ἔχει μεταλλικὰς θερμὰς πηγάς, ὅθεν τὸ θέρος συρρέουσι πολὺ διὰ τὰ λουτρά του (εὐρωπαϊκὴ ἐργάνωσις) καὶ τὴν ὡραίαν φύσιν του. Παρὰ τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ (γραμμὴ Φιλιππούπολις-Σόφιας) ἐργοστάσιον πυρείων καὶ ἕλκυθρον χάρτου καὶ καστοχάρτου. (ἴδε τὸ παρακάτω).

Πόλινα-Μπάνια (Καλὼ λουτρά) παρὰ τῷ πολαμῷ Ἕβρῳ. Θερμὰ μεταλλικὰ λουτρά. Ἐργοστάσιον ἐπιπλωσεώς, σανιδοποιεῖα, σχοινοποιεῖα ξυλουργικά.

Γιολέμο-Μπέλοβο (Μέγα-Μπέλοβο) ἐπὶ τῆς Ροδόπης, σιδηροδρομικὸς σταθμός. Ἀγορὰ ξυλείας καὶ μαρμάρων. Ἐργοστάσιον ἐπίπλων, βυλίων, κιβωτίων. Σανιδοποιεῖα.

Τσέπινο (τὸ παρὰ τοῦ βυζαντινοῦ Τσέπαινα, ὀχυρά.) συνοικία κειμένη ἐπὶ ὑψηλῶν κατεστρωμένων πηγάδων, διαρρεομένας ὑπὸ τοῦ Ἐλί-δερέ καὶ περικυκλουμένης ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων, κατοικουμένων ὑπὸ πολυαρίθμων Τουρκῶν. Κλῖμα ὑγιεινὸν καὶ ὀξυτάτον, πολλὰ μεταλλικὰ θερμὰ λουτρά, ὅθεν καὶ κάλλιστον θέρετρον, πολυσύχναστον τὸ θέρος. (ἴδε τὸν προσέρχοντα).

Αἱ κυριώτεραι κῶμαί του εἶναι: Τοσκήνοβα-μονάστα (Λουλρά Τοσκέων), Λύσκενα καὶ Καρυνίτσα (πελρίτσα) μελὰ πολλῶν θερμῶν λουτρῶν. Αἱ δύο πρῶται εἶναι καὶ σταθμοὶ τῆς σιδηροδρομικῆς σκυτῆς γραμμῆς ἀπὸ Σαράντσιοῦ (δυτικῶς τοῦ Πεζαρζίκου).

Βαλτᾶ· Τὸ περίφημον χωρίον, οὗ ἡ μελία ἐπανάστασις καὶ ἡ ἐπαναστατοῦσα σημαία ἀπὸ τῶν Τούρκων τοῦ σημειωμοῦ του, συνεπίνοις τῶν ἡρώων καὶ τῶν γραφόντων, δοκῶ γράφει τὸ βιβλίον τῶν Τουρκικῶν ἀρχείων, οὗ ἀποτέλεσμα ἡ ἐκφόβωσις τῆς Ρίζας καὶ τὸ μυστικὸ τοῦ σημείου (1877-78) ἀποκλείσασα τὴν ἀπελευθέρωσιν πλείστων ἑλληνικῶν χωρίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ βορείᾳ Θρᾴκῃ. Ἔχει πρωτεύον σχολεῖον ξυλουργικῆς.

Πέτκερα (Περιστερά)· πρωτ. τῆς ἐπαρχίας ἐν ὑψηλῇ πανοραμικῇ θέσει καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ πολαμῷ Σκόρα. Ἐμπορικὴ κυρίως ξυλεία καὶ μαστίχη. Ἐρρωμένα βαμβακῶν ἐργοστάσια, σάτανος, ἀλεύρων, Ἠλεκτρικὴ ἐγκατάστασις (760 κάτ.). Ἀξ. τὸ ἔθνος ἑλληνικὸν μικρὰ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίας, διότι ἡ μετοικεσία τῶν κατοίκων της ἀπελθόντων εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Μοσχόπολιν, ἑλληνιζόντων. Σήμερον, ὀλίγων τῶν ἀπελθόντων, πολλοὶ βουλγαρίζουσι.

Μπρατσίγοβο· πολίχνιον παρὰ τῇ Περιστερᾷ κειμένου ὑπὸ ἀμπελῶνας, μορέων, δενδρυλλίων καὶ κυνηγετικῶν. Ἐχει τὴν ξυλουργικήν (3275 κάτ.). Οἱ κάτοικοι μελετάται ἐξ ἀγέτου ἐξ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας ἀπὸ δύο καὶ πλέον αἰώνων εἶναι σήμερον λίαν εὐβουλγαριζόμενοι.

Κρίζιμε (Κρίσιμα τῶν Βυζαντινῶν, ἄκρον) παρὰ τῷ ὁμωνύμῳ πολαμῷ, ὅθεν λίγδα καὶ Δράζο-βέλε (Δραγαβίτσα = Καλλιρρόη), Μεγάλη ἠλεκτρικὴ ἐγκατάστασις.

Δυόβλεν, πολίχνη, ἐπαρχίας πρωτεύουσα, περιφερείας Τίμωρις (1436 κάτ.)

Περονδίτσα (Περιστέτσα τῶν Βυζαντινῶν, ἄκρον)· ἀμπέλι ἡ μανοκυρία, ἀμπελουργία (οἶνοι ἀνομαστοί), βαμβακοκομία καὶ λαχανοκομία.

Ἐλενίμαστα (ὁ Ἐλενίμαχος, ἡ ἑλληνικὴ ἀπὸ τοῦ μεσαίου κόμης), πρωτ. ἐπαρχίας ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς φάραγγος, ὅτι ἐν κατέρχεται ὁ λίαν κοῖλος διαχίζων ὁμώνυμον πολαμός, λυκοκόλι καλούμενος Τσάι. Κατὰ τὸν μεσαίωνα ὀνομάζετο ἄλλο τὸ ὀκρωμένον φρούριόν μας, ὅπερ ἀνοικοδόμησε τοῦ τσάρου Ἀσὲν Β', σήμερον τὸ ὄνομά του (Ἀσένοβα κρέπορτ). Μετὰ τὴν μετανάστευσιν τῶν ἑλλήνων κατοίκων μας κατοικήθη ὑπὸ ἀγελάδων Βουλγάρων τροφίμων καὶ ὁ πληθυσμός της πόλεως ὑπερβαίνει σήμερον τὰς 17 χιλιάδας. Ἀμπελουργία, κανονοποιία καὶ βαμβακοκομία. Ἐρρωμένα κλωστή, οἰνοπνευματ. Ἠλεκτρικὴ ἐγκατάστασις, οἶνοι ἐξαίρετοι. Ἀγορὰ ζῴων. Νοτίως τῆς πόλεως ἐπὶ τῆς Ροδόπης καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ πολαμῷ κεῖται ἡ ἐλληνοποιηθεῖσα τῆς Περιστερινῆς τῶν Θεολόγων μονή, Βυζαντινή (1034 μ.χ.), περίφημος διὰ τὴν λαμπρὰν θέσιν της καὶ τὰ τοιχογραφήματα. Καταστράφη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1892. Σήμερον εἶναι μονὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Βελεμίτου, ἐν τῇ παραποταμίᾳ κώμῃ. Ὀνόματα τοῦ Ἐλενιμάχου εἰς τὰς κορυφὰς τῆς Ροδόπης εἰς τὰς ἑλληνικὰς κώμας Βοδενά, Κούκενα

θερμόνδρα μελά σχολείων καί εκκλησιών καί ἐπί τῆς Ροδόπης ἀξ. μονάι τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τοῦ ἅγ. Ἀναργύρου καί τοῦ ἅγ. Γεωργίου, καταληφθεῖσαι ὑπό τῶν Βουλγάρων τό 1906.

Τσεντελάρι, κέντρον τῆς περιφερείας Ροδόπου (Ροδοπαίος), ἐπί ὑψηλῆς κορυφῆς, διαρρεομένης ὑπό τοῦ πολισμοῦ Τσάϊ (Ἑλισμάχων). Ξυλεία - κτηνοτροφία. Ἠλεκτρικά εγκαταστάσεις. Ἐργοστάσια ξυλείας. Θερμόν λουτρόν.

Ἡ ἐπαρχία τοῦ πολισμοῦ Ἄρδα (Ἄρξος) εἶναι λαβύρινθος ὅλως ἐκτάκτων ὀρεινῶν ἀγκώνων, κορυφῶν καί βουνῶν, διαποτεμνόμενον ὑπό βαθειῶν δίοδων (κοιλοπορειῶν). Καλύπτεται ὅλον ὁλοκλήρου ὑπό μικρῶν συνοικισμῶν, καλλιεργειῶν, πέτρινοι αἱ ὀμφαλοί τῶν ὀρέων, κορυφαί, πεδία εἶναι καλλιεργημένα τό ἥμισυ ὑπό καπνοῦ. Ὁ τῷ ἄνω ροῦς τῆς Ἄρδας ἀνοίγει τήν ὀρεινήν τοῦ Ἀχί-Τσελεμπί (νομοῦ Πασμαλῆ) καλλιεργούμενον ὑπό Βουλγάρων. Συνοικισμοί τῆς ὀρεινῆς ταύτης εἶναι:

Πασμαλῆ, πόλις Πομάκων (Βουλγαρόφωνων Μουσουλμάνων), ἐπί ὑψους 1010 μέτ. Παράγει καπνόν, σίκαλιν, γεώμηλα. Νομαρχιακόν διοικητήριον (3021 κάτ.)

Οὐζόλοβο, ἐμπορικόν κέντρον τοῦ νομοῦ μετά μεγάλης ἑβδομαδιαίας ἀγορᾶς. Καλαμπόκι ἀμπέλοι, παράκλα, τσίπορας. Ὡς κέντρον τῆς μικρᾶς ἐπαρχίας τῶν Σμολένων (Σμόλεν) εἶναι ἕδρα ἀρχηγείου.

Ραΐτσοβο, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Πασμαλῆ. Καπνοσυναγωγή. Μεγάλοι γεωργικοί κτήνοτροφοι. Αἱ τρεῖς κῶμαι ὀργανικῶς ἑνοῦνται κάθαι εἶναι ἐκλογέαι ἐπί τῆς ἀρδείας μετά Τούρκων (Μόδας) ἀρχιεροῦ παραλίμνου τῆς Ἄρδας εἰς ἀλόσκαον 2-3 χιλιομέτρων τῆς μίας ἀπό τῆς ἑτέρας. Ἔχουσιν ὑφάς ἀξιόλογα, ὀνήθας, γιαούρτι καί μαστίχα. Ἡ ἄρδευσις ἐν εἶναι κόπιον.

Ὁ μέσος ροῦς τῆς Ἄρδας ἀνοίγει τάς ὀρεινάς Κυρτζαλῆ πρός βορράν καί Σουχλά-Ἐρί πρός νότον, κατοικουμένας ὑπό Πομάκων καί Τούρκων. Ἄνας ὁ ὀρθοκορυφος ἀσχολεῖται περί τήν καπνοσυναγωγήν. Ἐνταῦθα παράγεται ὁ ἄριστος τοῦ κόσμου καπνός, ὁ καλούμενος μπασμά. Συνοικισμοί τῆς ὀρεινῆς ταύτης:

Μούσανζῆ, πόλις ἐν πεδιάδι διαρρεομένη ὑπό τοῦ Σιουγουλῆ-τσάϊ, δεξιοῦ παραποτάμου τῆς Ἄρδας. Κέντρον τῆς ὀρεινῆς συνοικισμῶν, ἔχει μόνον τό Σέχ-Τζουμαχιά παράγει κατ' ἔτος 800000 χιλιόγρ. καπνοῦ μπασμά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικῶς περί τήν καπνοσυναγωγήν. (1125 κάτ.)

Καρύ-Δερέ ἐπί τοῦ αὐτοῦ πολισμοῦ παρά τῆς Σλιμνικῆς μεθορίου. Ἡ κώμη αὕτη μόνη μετά τῶν περί αὐτήν μικρῶν συνοικισμῶν παράγει τόν καλλίστης ποιότητος καπνόν μπασμά τῆς Ξάνθης. (3236 κάτ.)

Κοσοῦ-Κεβάν, ἡ μικροτέρα τῆς Βουλγαρίας πόλις (1535 κάτ.). Κεῖται ἐπί ὀρολοφόου κοιλάδος ἐν τῇ μέσῃ Ροδόπῃ παρά παραποτάμῳ τῆς Ἄρδας· ἀγορά τοῦ ὀρεινοῦ κόσμου. Ὁ δῆμος τῆς ἀνοίγεται εἰς 21 χωρίδια (συνοικισμῶν κατοικιῶν). Καπνοσυναγωγή καί κτηνοτροφία.

Κυρτζαλῆ, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ παρά τῇ πολαμῇ Ἄρδᾳ. Ἡ κώμη αὕτη ἐπί τῆς Ροδόπης μετ' ἀγορᾶς καί καλῶν κτιρίων. Ἐν αὐτῇ ἀποθηκεύεται μέγα μέρος τοῦ κα-

πνοῦ, τοῦ εἰς τὴν ἄνω καὶ μέσην τῆς Ἄρτας τῷ παραγομένου. Μεγάλαι ἀποστάσεις μεταξύ παρεκκλαδομένων ὁδῶν ἐξαιρετῶν. Ἐνταῦθα ~~τὸ~~ δημόσιον ἐνοικιάζεται τοῦ νομοῦ Μεγάλου λοῦ (νομαρχιακὸν δημοσίευμα, σχολικὸν εἰς Θεσσαλοῦ ἔδρα κτλ.) - (6494 κατ.)

Ὀρλάνοι· πρωτ. ἐπαρχίας, λίαν ὡραία κώμη εἰς ὑψώματος κατά τὸν κάτω ροῦν τῆς Ἄρτας. Ὁ ἀγιδονυμὸς κατά τὸ ἀγάλλον εἰς ζυγάδιον. Οἱ Ἕλληνες κατέχουν τὴν κάτω ἀνατολικὴν τῆς Βλαχίας. Κτῆμα ἡμῶν. Παράγει καπνόν, βάμβακα, σίσαμον, ἀμύγδαλα κτλ. Βαμβακοβροχία. (2108 κατ.)

Μανδρίτσα· μεγάλη κώμη. Καπνεμπόρια - Βαμβακοβροχία.

3) Θρακικὴ πεδιάς

Αὕτη εἶναι ὅλως κατωκημένη ἔχουσα μεγάλας γεωργικὰς κώμας καὶ ἐμπορικὰς πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις εἶναι:

Ταλὰρ-Παλαρτζίμον, ἐπαρχίας πρωτ. (22000 κατ.) παρὰ τὸν Ἕβρον (παρὰ τὴν ἀρχαίαν Βησσαπάρα καὶ τὴν Βυζαντινὴν Βαλιαούνιον, κατεστραμμένη ὑπὸ τοῦ τσάρου Καλογιάνν). Ἱδρύθη ὑπὸ τῶν ταχυδρόμων Ταλάρων τὸν 16ον αἰῶνα καὶ ἀνεσκάφη ἔνεκα τῆς πρωτοτύπου πεδιάδος του καὶ τῆς ἐμπορικῆς του θέσεως ἐπὶ κεντρικοῦ ἐμπορίας μεταξὺ Ροδόπης καὶ Μέσου ὄρους. Μεγάλον γυμνάσιον, ἀνώτερον καὶ κατώτερον, γεωργικὴ δυνάμει σχολεῖον. Ἐμπορεῖα καὶ μεγάλα ἐργαστήρια ζαχάρεως, ἐλαιοῦ προϊόντων, ἀρδεύσεως, ἀλεύρων, καπνοῦ, ἐπιπλῶν, μεταξῶν, βάμβακος, κερασμῶν κτλ. Ἠλεκτρικὴ ἐγκατάστασις. Σιδηροδρομικὸς σταθμός. Ἑξάκις ἔτυχαν ἡ πόλις τῶν ἐπιδρομῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ ἀξιωματικὸς ἀπελευθερωμένη τὸ ἀγάλλον ἐξ ἑκάστου ἐμπόρων εἰς Μακεδονίας καὶ Ἠπείρου καὶ ἄλλοθεν εἶχεν ἐπιμελείαν καὶ σχολεῖον.

Πλόβδηφ (Φιλιππούπολις) Πλόβδιβ - Φιλιππόπολις

(ἀποστάσεις).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Βορισοβρυσή, πρωτ. ἐπαρχίας, παρὰ τῷ ἔβρῳ καὶ τῇ σιδηρ. γραμμῇ. Ἀπέχει σιδηρῶν καὶ καλοῦ (4 ὥρας κτλ.). Σταθμός.

Χάσκοβο, πρωτεύουσα νομοῦ παρὰ τῷ ὁμωνύμῳ ποταμίῳ. Ἤκμαζον ἔτι καὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πλουσιώτατον πεδιάδος, παραγούσης καλοῦν, βάμβακα, σίσαμον, ἄνισον, ἐρεβινθόν, καρποὺς. Μετὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ ἔθνους ἡ πόλις ἠλαττώθη καὶ ἀποτόμως ἔπεσε τὸ ἐμπόριον αὐτῆς πολλῶν φυγάδων καὶ τῶν εὐπόρων τοῦ τόπου ἀφόντων νῦν. Εἶναι ἔτι δὲ ὅμως ἀξιοσημείωτον πόσον τὸ πρίνινον χάρας μάχεται τὸ ἑλληνικὸν μεθόριον, καὶ τὸν παραποτάμιον καλοῦν τοῦ νομοῦ, ἐν καρποφορίᾳ ἀφθόνῳ ἀξιαγάστῳ. Πλὴν τῶν καλλιεργουμένων ἔχει ἐκτεταμένα ἐλαιῶνα, σύνοικα βαμβακοφυῆ ὑφαιρέτων, μεταξουργεῖα. Γυμνάσιον μικτόν. Καθόλου θυμίζει χαρακτῆρα ὀχυρόν. Σιδηροδρομικὸς ἐνοῦται μετὰ τῶν γραμμῶν Κατσλανίου κτλ.

Παρὰ τὴν πόλιν κατὰ ὀργανωμένα μαλλιγκά θερμά λουτρά. Μέχρι τοῦ 1890 ὑπῆρχεν Ἑλληνική κοινότης μετὰ σχολείου καὶ ἐκκλησίας καταλυθεῖσα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Κατὰ τὴν Χάσκοβο κεῖται καὶ ἡ κώμη Κρουσοβίτσα εἰς τὴν εἰς Φιλιππούπολιν ἀμαξιτὴν, περὶ ἣ τὴν 1230 ἐνικήθη ὁ θεόστεπτος Κομνηνὸς ὑπὸ τοῦ Ἀσὲν II καὶ εἰς τοῦτον οἱ Βούλγαροι τόλμησαν τὸ πρῶτον ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Θρᾴκης μέρος καὶ ἡ Ὀζουνοῦζόβα (τὸ Βυζαντινὸν Μακροχώβαδον), ἔνθα ἐπὶ Κωνσταντίνου ἐφίκετο ἡ μεγίστη τῶν Βαγγιανικῶν ἐκστρατειῶν.

Ραιόφοιν, σταθμὸς ἐπὶ τῆς σιδηρ. γραμμῆς Κωνσταντίνου, ἐξ οὗ πρὸς τὸν Χάσκοβο καὶ ἄλλος πρὸς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον Μαρίτσα. Περὶ τὸν σταθμὸν ἐκτείνεται τὸ μεγάλο στρώμα λιγνίτου ἀνθρακος, μείζονα τῶν τοῦ Πέρνικ, ὧν ἐκκλεῖς ὤρυξαν ἡ ἐκμετάλλευσις καὶ ἐν οἷς ὁ ἄνθραξ ἐξάγεται διὰ τοῦ σταθμοῦ. Ἀλευρόμυλοι καὶ λατομεῖα.

Χαρμανλῆ, πρωτ. ἐπαρχίας, παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ ὁμωνύμου μετὰ τοῦ Ἕβρου. Σταθμός. Καπνοκαλλιεργεῖαι καὶ βαμβακοκομία. Ἐργοστάσιον ἐλαιοῦ. Διάσημα λεῖον μεταλλικὸν καὶ πρακτικὴν μεταλλουργικὴν ὀργάνων. (7179 κάτ.).

Λεούμπουρνου, σταθμός, παρὰ τὸν Ἕβρον· κέντρον μέγα βαμβακοκομίας.

Σβίλεν-γράδ (τέως Μονταζάπασιά), πρωτ. ἐπαρχίας παρὰ τὸν Ἕβρον, ἐξ οὗ μεγίστη γιδίνη γάνωρα. Καπνός, ἔνυδρα καὶ μεταξουργία. Τὸ κεντρικὸν κέντρον τῶν βαμβακοκομιῶν. Σταθμός. (8404 κάτ.) Ἐξέχουσα ἡ ἐκ. κοινότης καὶ ἡ αὐτῆς.

Ζλάτεν-δόλ (= χρυσοῦ πεδίον, πρότερον Τύρναβον) καὶ Σεΐμεν, δύο κῶμαι ἐπὶ ἀριστερῶν τοῦ Ἕβρου ἐπὶ ὀχθῶν κείμεναι καὶ ἐνοῦμεναι διὰ σιδηρᾶς γεφύρας. Ἐκ τοῦ σταθμοῦ αὐτῶν φέρει τὸν σιδηρ. γραμμὴ Κωνσταντίνου διακλάδωσιν ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν Νόβα-Ζαγόραν. Κέντρον βαμβακοκομίας. Μορεάν.

Τσιρπάν (ἡ ἀρχαία Πίστος), πρωτ. ἐπαρχίας. Ἀμπελουργία καὶ γεωργία. Ἐργοστάσια καπνοῦ, ἀλεύρου, ἐλαιοῦ. Ἠλεκτρικὴ ἐγκατάστασις. Σταθμός. Ἑνάδων ἐκκλεῖς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ. (11178 κάτ.). Ἡ παρ' αὐτὴν περίφημος μεταλλικὴ πηγὴ Μεριτσλερί ἐκάθη εἰς τὸν σεισμόν.

Σταρα-Ζαγόρα, τουρκ. Ἐσκί-Ζαγρά (ἡ ἀρχαία Βερόη, παρὰ Ρωμαίοις Τραϊανὴ Αὐγοῦστα καὶ παρὰ Βυζαντίνοις Εἰρηνόπολις), εἰς τὰς πρόποδας τοῦ τῶν Ἐλάτων ὄρους (Ἀνθεμίου). Καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων τὴν 1877 ἀνεκτίσθη. Πρωτεύουσα νομοῦ καὶ ἐπαρχίας (29000 κάτ.). Γυμνάσιον, διάσημα λεῖον θυμίαν καὶ ῥόδον ἐμπορικὸν σχολεῖον. Ἀνθοῦσιν ἐν αὐτῇ λαχανικὰ κῆπα ἐπαγγέλματα. Ἔχει ἐργοστάσια ἰσμαλά μεταλλουργικά, οἰνοπνευματικά, ἔλαια, ζύθου, ζυμαρικῶν, ἐλαιοῦ, κονσερβῶν κτλ. Περιποιοῦται ὑπὸ ἀμπελώνων, ῥοδώνων, καπνοῦ, ἀμπελουργίας, κηπευτικῶν, μορεῶν καὶ τῶν ἀπὸ βιρετῶν

αὐτῆς κλιτῆς τοῦ ὄρους, ἡ καλουμένη Ἀχίαρα (ἀχιάρι τοῦ βουλ.) εἶναι δασώδης. Διέχει μεγάλην ἐμπορίαν ὄλων καὶ σιτηρῶν. Παρ' αὐτῇ θερμὰ μεταλλικὰ ὕδατα. Παρ' αὐτῇ ὁ ὁλάδρυς Ραδίεβο, ἐξ οὗ ἐξάγονται ἀγάπολα σιτηρά.

Νόβα-Ζαγόρα (Νέα-Ζαγορά), πρωτ. ἐπαρχίας κατὰ τὸ κοιλωμὰ Ἀσμάν. Ἐλαθρὸς διασταυρώσεως γραμμῶν Καστορίας-Τυρνόβου Σελίμνης, Φλωρίνης, Ἐλασσόνας-Ζαγόρας καὶ Πύργου. Σιτηρά-καπνός. Ἐργοστάσια καπνοῦ, ἀλεύρων, δερμάτων, ἐλαιωδῶν. (9576 κατ.)

Γιάννιτσα (Γιάνιτσις-Διάνιτσις, παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ Καβύλῃ ἢ Καβύβῃ), παρὰ τῇ Τούμπᾳ, πρωτ. ἐπαρχίας (23000 κατ.). Ἐργοστάσια ἐλαιωδῶν, βαμβακερῶν ὑφασμάτων, ἀλεύρων, ἐπίπλων, δερμάτων, κεραμίων κτλ. Ὁ ὁλάδρυς ἐξάγει κοκκὰ σιτηρά. Μεγάλη σιδηροτεχνία.

Ἔλχοβο (τουρκ. Κοζοῦλ-Ἀγάλς), παρὰ τῇ Τούμπᾳ. Ἐντεύθεν μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης διὰ ἐκκοπεῖσης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. (3976). Ὑπῆρχεν ἑλληνικὴ κοινότης.

Καβαλλᾶ, παρὰ τοῖς πρόποδας τῶν ἐξάρχων ὄρους. Ἀμπελουργία, βυρσοποιία, καπνοφυία καὶ μεταποίησις. Ἡ πόλις κατοικεῖται ἐξ ὁμαλίμων ἐξ ἑλλήνων μουσουλμάνων πρωτοτίστων, οἵτινες ἀπεσύρθησαν τῶν. (5692 κατ.)

Καρυοβάλ (Καρυοβάλιωνας), ἐπὶ πεδιάδος γεωργικὴ πόλις. Περίφημος διὰ τὰ ἀμπελοφάλλια. Ἐργοστάσια μαστίχων ἐλαίων, δερμάτων, ἐλαιωδῶν καὶ ἀλεύρων. Ἐλαθρός, ἐξάγει σιτηρὰ καὶ μαστίχα. (8983 κατ.)

Ἀντάρτ (Ἀντάρτ), παρὰ ταῖς ὑπωρείαις τοῦ ὁμωνύμου ὄρους, πλησίον τοῦ Αἵμου καὶ παρὰ τὸ ποτάμιον. Ἔχει μέτριον γεωργικὸν δίκτυον σχέσεων καὶ οἰκοκυρωνύμους, σχέσεων λιθουργίας. Ἐλαθρός. (8471 κατ.), πρωτ. ἐπαρχίας.

Καρὰ-μουστάφ, πρωτ. ἐπαρχίας. Εἶχεν ἄλλοτε ἑλληνικὴν κοινότητα.

Μάλκο-Τύρνοβο (μικρὸν Τύρνοβον), πρωτ. ἐπαρχίας ἐπὶ τοῦ πρόποδος τῆς Ἐλατείας (μικροῦ Αἵμου) ἐν μέσῳ μεγάλων δασῶν. Γεωργία, κτηνοτροφία καὶ ἀμπελουργία. Ἀνθρακωνία ἐπὶ τῶν δασῶν. Ἐξαγωγὴ ἀνθράκων εἰς Κωνσταντ. Προσωρινῶς ἐπὶ τῶν Βουλγαρικῶν χρόνων. Εἶχεν ἄλλοτε ἑλληνικὴν κοινότητα μετὰ σχολείου. (3527 κατ.).

4) Ἡ Θρακικὴ παρευξεινοπόντιος περιοχή.

Αὕτη περιλαμβανομένου μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τῶν ὀρέων τῆς Ἐλατείας εἶναι ἡ πρὸς τὸν εὔξεινον πόντον πτυχὴ τῆς νοτίου Βουλγαρίας. Τὸ ἔδαφος μεγαλοχώματον καὶ κοκκῶδες ἄφαστο καλλιεργείας ἔνεκα τῶν ἐλωδῶν πυρετῶν. Ἐσχάτως πολλοὶ πρόσφυγες κατέφυγον εἰς αὐτήν. Πόλεις ἐν αὐτῇ:

(ἀκολουθεῖ)

Βουργάρ (Πύργος) ἐλληνικῶς Πύργος

Ἀγχίαλος, ἡ ἀρχαία Ἑλληνική ἀποικία, ἐπί μικρᾶς χερσονήσου, προλαβοῦσα ἐπαρχίας. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται περί τήν ἀλιεύσιν παρά τῇ πρώτην λίμνῃ, τήν ἁλίαν καί ἀμπελουργίαν. Ἀνερώμενοι. Ἐκεῖθεν ὑπό τῶν Βουλγάρων κατά τό ἀντεξουσιακόν κίνημα τοῦ 1906· οἱ κάτοικοί της πάντες Ἕλληνες ἐξελληνίσθησαν καί ἀντικαταστάθησαν ὑπό πρωτοφύγων Βουλγάρων. Σιδηρά ἡ δημοτικοῦ γραμμή συνδέει τήν πόλιν πρός τόν Πύργον. (5139 κάτ.)

Μεσεμβρία, ἀποικία τῶν Μεγαρέων (πρώην Μεσεμβρία) ἐπί χερσονήσου, τῆς ὁποίας ἔχει πλάτος 15-20 μέτρων. Παλαιαί οἰκίαι καί περί 40 βυζαντιναί ἐκκλησίαι καί παρεκκλήσια, ἠρημωμέναι. Σχεδόν νῦν ἔρημος τῶν πλειόνων Ἑλλήνων κατοίκων της μετανοιωθέντων· κατοικοῦνται νῦν ὑπό τῶν ἀναπαυομένων Ἑλλήνων καί προσφύγων Βουλγάρων ἀσχολουμένων περί τήν ἁλίαν καί ἀμπελουργίαν. Ἐπί τοῦ ἀκρωτηρίου της ὁμωνύμου ἐκκλησία παροικία - θαλάσσια λουτρά. Πολυσύχναστος κατά τό θέρος· εἶναι τό δεύτερον μετά τήν Βάρναν θαλάσσιον θέρετρον εἰς Βουλγαρίαν. (2046 κάτ.).

Ξηρόπολις, οὕτω ὀνομαζομένη ἀπό τοῦ 6ου μ.Χ. αἰῶνος ἡ παλαιά τῶν Μεσημβριανῶν ἀποικία Ἀπολλωνία, ἱδρυθεῖσα ὑπό τῶν Μιλησίων τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνος. Κεῖται ἐπί βραχώδους χερσονήσου. Ἕνεκα τῆς ὀλιγοχωρίας αἱ οἰκίαι της εἶναι πρόσφατοι ἠρημωμέναι ἀγνήλαι καί οἱ

δρόμου οικοδ. Έχει δύο φυσικούς λιμένας καὶ πρὸ αὐτῶν κεῖται τρία βραχώδη νησύδρια. Οἱ κάτοικοί της καὶ νῦν οἱ ἀγνοῦν Ἕλληνες μετ' ὀλίγον τὴν μετανάστευσιν ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ἀμπελουργίαν καὶ κυρίως περὶ τὴν ἁλιείαν. Ἡ Σωζόπολις εἶναι ἡ κυριωτάτη ἁλιευτικὴ πόλις τῆς Παρευξεινοπολιτικῆς Βουλγαρικῆς παραλίας. Κατὰ τὴν ἁλιευτικὴν περίοδον πᾶσαι αἱ οἰκίαι της, αἱ αὐλαί, αἱ ὁδοί εἶναι κατεγεμισμέναι διὰ τσιμπουρ. Πλῆθος ἁλιευτικὰ πλοιάρια. Ἐπὶ τοῦ νέου τοῦ ἁγίου Κυρίκου ἁλιευτικὸν σχολεῖον· ἡ νῆσος αὕτη συνδέεται μετὰ τῆς πόλεως διὰ κυματοδρόμου ὅλης κατασκευασθέντος τοῦ λιμένος καὶ παθητικῆς ἀσφαλείας ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων· ὁ λιμὴν παλαίφατος μόνον διὰ μικρὰς χωρητικότητος πλοῖα. Παρὰ τὴν πόλιν ἀμμώδης παραλία καὶ θαλάσσια λουτρά. Συγκοινωνεῖται μετὰ τῆς Φέρας. (3524 κατ.).

Κιουστρία, παρὰ Μαρμαρίου, ἐξ οὗ γίνεται ἐξαγωγὴ λιθανθρακίων καὶ σιδηρῶν.

Βασιλικόν, πρωτ. ἐπαρχίας, πρώην ἀμιγοῦς Ἑλληνικὴ πολίχνη, σήμερον μετὰ τὴν μετανάστευσιν τῶν ἀγνοῶν Ἑλλήνων πλειονοψηφοῦσιν οἱ ἀγριαβολάκης πρόσφυγες Βούλγαροι. Γεωργία καὶ ἁλιεία. Ὁ λιμὴν τοῦ οὐχὶ ἀσφαλής· ἐξαγωγὴ ξυλανθράκων διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἤδη κατασκευάζεται νεωκορικὸς λιμήν. (1304 κατ.).

Ἀχλοπόλ (Ἀγαθόπολις, τὸ ἀρχαῖον Αὐλαιοκώμη;), ἐπὶ βραχώδους χερσονήσου μεταξὺ δύο κολπίσκων ἐπὶ ἑνὸς τῶν ὄντων ἐπιλίθου ἀποβάθρα. Ἡ νῆσος ἐπάνω τῷ 1919 κατοικεῖται νῦν ὑπὸ Βουλγάρων προσφύγων, ἐγγόνων τῶν Ἑλλήνων κατοίκων της (367 κατ.).

Κ. Μυρ. Λαζόπουλος

1931